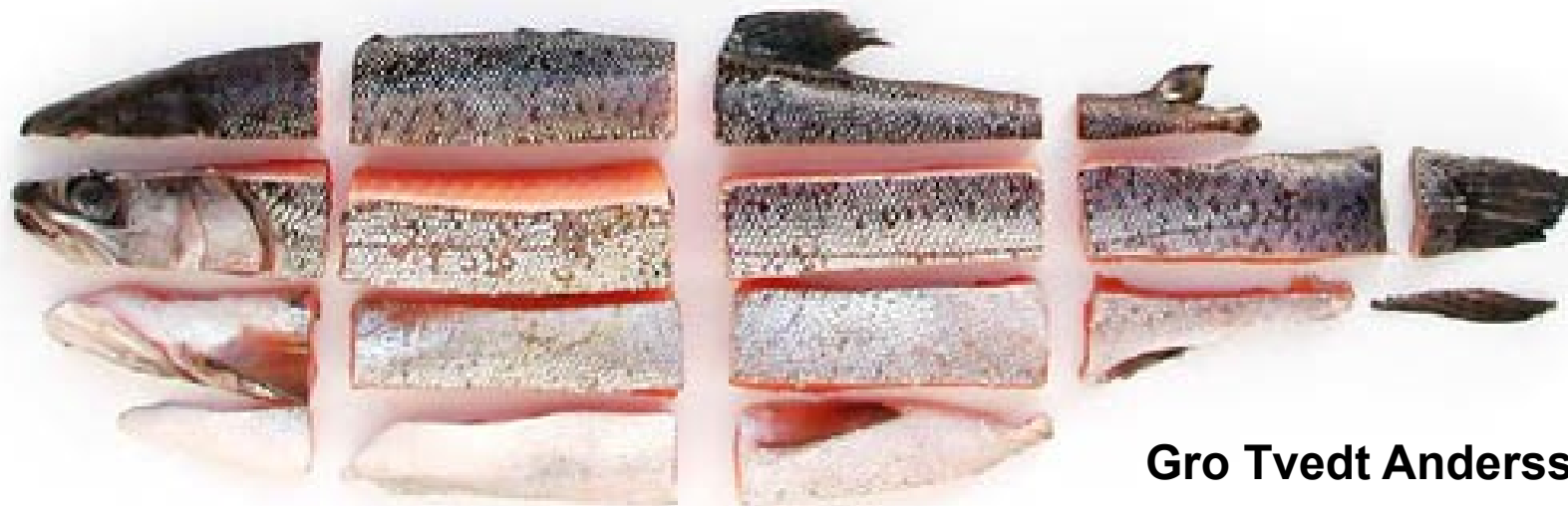

Hvordan skape et bedre utvalg for forbrukeren?

**Gro Tvedt Anderssen,
Underdirektør Forbrukerrådet**

Et bedre utvalg bør handle om både fisk og landbruksprodukter

FORBRUKERRÅDET

”Vi gir
forbrukeren
makt og
mulighet til å
gjøre gode
valg”

- Forbrukerrådets visjon

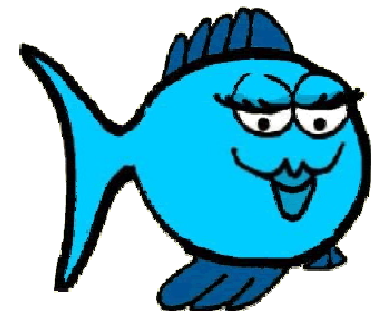
Fire sentrale forbrukerrettigheter:

1. Retten til å velge
2. Retten til trygge og sunne produkter
3. Retten til informasjon
4. Retten til å bli hørt

Fiskeundersøkelse 2007 og 2008

- Test av kvalitet i fiskedisker
- Mye fokus i media - deriblant:
  - Aftenposten Aftens gjentatte undersøkelser
  - FBIs tester
- Halvparten av fisken vi undersøkte inneholdt så mye forråtnelsesbakterier at kvaliteten betegnes som tvilsom eller uakseptabel
- Testen viste også at mange ansatte hadde lite kunnskap om fisken som ble solgt

fisk - Sesam - Microsoft Internet Explorer

Adresse <http://nrk.sesam.no/search/?q=fisk&c=n&userSortBy=datetimestime&offset=80>

NRK: 6 487 treff på **fisk** Sorter på: Dato | Relevans

[Legg fram fiskeprøver](#) NRK Sogn og Fjordane, 23.07.2007
På folkemøte i Gulen i dag vil Mattilsynet leggja fram prøver av leveren til **fisk**. Av Oppdatert i dag Dette gjer dei for å sjå om fiskebestanden har teke skade av ulukka...
http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nrk_sogn_og_fjordane/1.3019882

[Frykter at villaksen blir utryddet](#) NRK Trøndelag, 22.07.2007
...vassdrag. Nå frykter WWF at villaksen kan bli utryddet. Det kommer fram i rapporten «Kald **fisk** i varmt vann: Status for atlantisk villaks og trusler fra klimaendringene», som nylig...
http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nrk_trondelag/1.3013137

[Villaksen truet](#) NRK, 22.07.2007
...at denne laksen nå står i fare for å bli utryddet. Det viser WWF-rapporten 'Kald **fisk** i varmt vann'. - Skremmende utvikling - I 200 norske vassdrag er nedgangen av villaks...
<http://www.nrk.no/nyheter/innenriks/1.3012964>

[- Boikott dårlige fiskebutikker](#) NRK Østfold, 21.07.2007
...slå og mynt Det å handle **fisk** er som å slå kron og mynt...Hvis folk slutter å kjøpe **fisk** er det jo bare eksportmarkedet...alle som er glad i god fersk **fisk**. - Butikkene bør gå gjennom...
<http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/ostfold/1.3009947>

[Russar fiska ulovleg](#) NRK Møre og Romsdal, 21.07.2007
...fiske i norsk økonomisk sone. Mellom anna er det mistanke om at det er ført opp feil mengde **fisk** i fangstdeboka. Sunnmøre politidistrikt skal etterforske saka. (NRK)
http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/more_og_romsdal/1.3009854

[ICA lover å forbedre seg](#) NRK, 20.07.2007
...versting. ICA varslar nå alle butikkene sine om at de må ha strengere kontroll med all **fisk** som skal legges ut for salg. Hos Coop havner cirka halvparten av fisken i kategorien god...
<http://www.nrk.no/nyheter/okonomi/1.3007387>

[Vurderer å be folk droppe ICA](#) NRK Østfold, 20.07.2007
...en vanlig kunde og handlet **fisk** hos seks forskjellige butikk-kjeder...måter å teste dette på. **Fisk** skal ikke være slimete eller...seg om når de skal handle **fisk** og sier at Forbrukerrådet...
<http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/ostfold/1.3005505>

[- Bør ikke selge fisk](#) NRK Trøndelag, 20.07.2007
...i det hele tatt bør selge **fisk**. Det sier rådgiveren i Forbrukerrådet...tvisom kvalitet og hver tiende **fisk** egner seg ikke som menneskføde...butikken og i kjølediskene. **Fisk** blir levert hver eneste dag...
http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/nrk_trondelag/1.3004515

[Tvisom fisk](#) NRK Hedmark og Oppland, 20.07.2007
Mye tvisom **fisk** i fiskedisker i Hedmark og...Du skal ikke ta alt for god **fisk**, må være konklusjonen i...vanlige kunder. De handlet **fisk** i 39 butikker fra Trondheim...
http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/hedmark_og_oppland/1.3003705

[Sjokk-tall om råttan butikkfisk](#) NRK Østfold, 20.07.2007
Illustrasjonsfoto Scanpix Vil du ha fersk **fisk** på grillen i sommer, bør...en vanlig kunde og handlet **fisk** hos seks forskjellige butikk-kjeder...er nedslående. Å handle **fisk** er som å slå kron og mynt...
<http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/ostfold/1.3002530>

[Forråtnelse i fiskedisken](#) NRK Rogaland, 20.07.2007
...gjentatte løfter om forbedringer fra bransjen, står det fremdeles dårlig til både med **fisk** og fiske selgere. Hvert tiende fiskestykke har så høyt innhold av forråtnelsesbakterier...
<http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/rogaland/1.3002517>

[- Uegnet som menneskemat](#) NRK Trøndelag, 20.07.2007

Sponsede lenker:

[Kjøp og selg fisk på Zett.no](#)
Har du noe du vil ha solgt? Eller noe du vil leie ut? Eller bare noe du trenger? Er du på utkikk etter ny jobb? På Zett.no kan du kjøpe og selge varer og tjenester.
www.zett.no

[Settefisk og utvikling av energiformer](#)
Verden trenger ren energi. Det jobber vi med hver eneste dag.
www.statkraft.no

[Akvasia Zoo Netthandel](#)
Komplett utvalg for akvarister. Rask levering av **fisk**.
www.akvasia.no

Stor oppmerksomhet i media

Fangst- og slaktedato

- Testene førte til krav om fangst- og slaktedato
- Forbrukerrådet er glade for at det har blitt ryddet opp og for samarbeid med myndigheter og bransje
- Forventer resultater
- Kommer til å teste igjen 😊
- Ikke Forbrukerrådet som sitter med nøkkelen, det er det dere som gjør

Åpenhet i dagligvaresektoren

”Jeg ønsker **sva**r på hvor pengene blir av. Dagligvarebransjen må legge **fakta** på bordet og praktisere større **åpenhet** om konkurranseforholdene.”

- Matminister Lars Peder Brekk

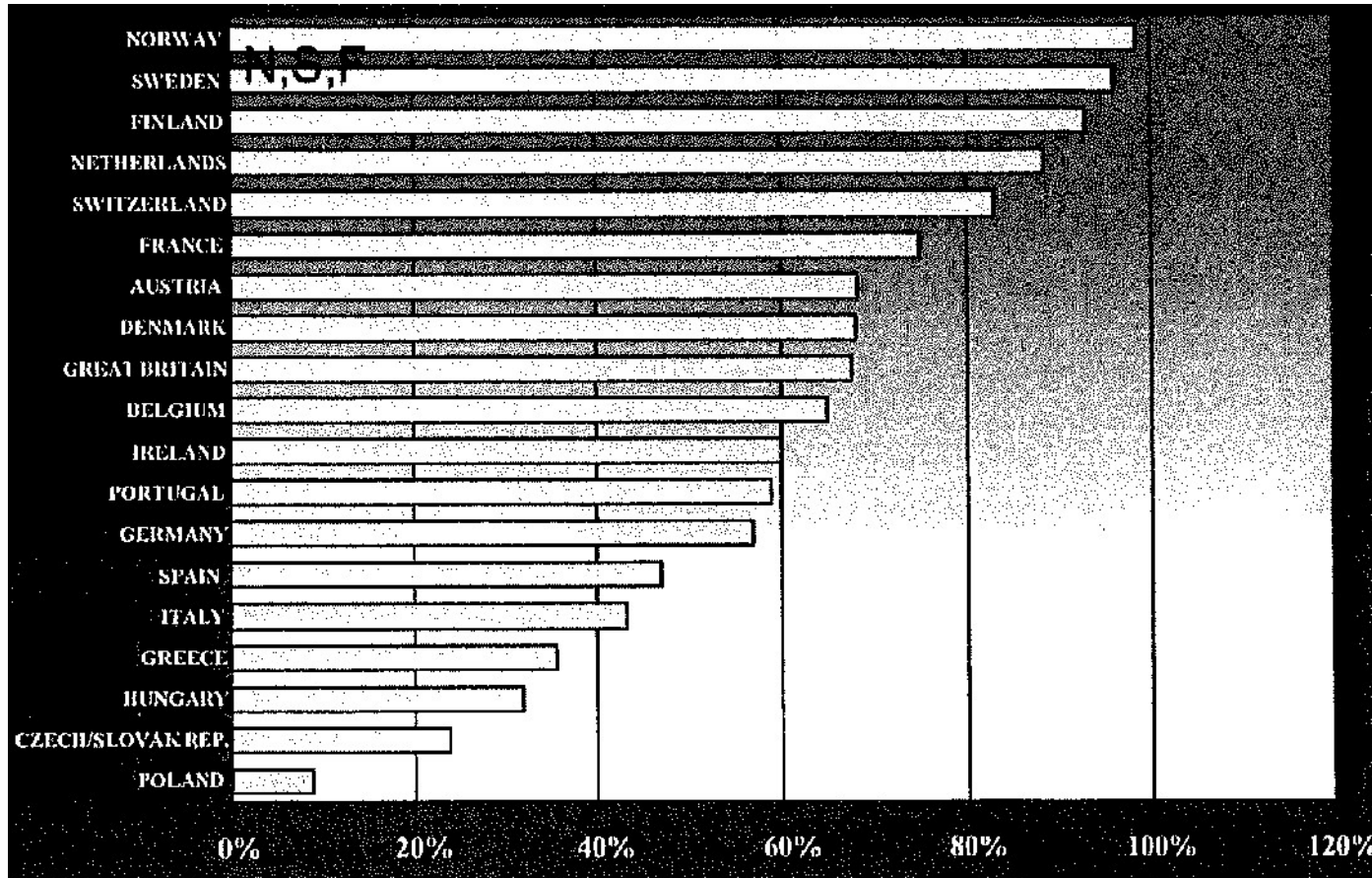
”Det bør nok vurderes å innføre regler som åpner for mer konkurranse om **kjøpernes** (forbrukernes), og ikke **kjedenes** gunst”

- Jurist Olav Kolstad

Konsentrasjon av kjedemakt

(5 største kjeders markedsandel)

20 UTENRIKS

UTENRIKS 21

Til kamp mot mektige matkjeder

Tar affære: Høye matpriser og dominerende dagligvarekjeder gjør at EU, konkurransemyndigheter og forbrukermyndigheter over hele Europa nå tar affære. Norge er det land i Europa med størst konsentrasjon av kjedemakt.

MAT & DRINK
KENNETH LIND
O.S.O.

EU kommisjonen for handels- og økonomiske saker, og flere andre myndigheter i Europa, har nå tatt opp kampen mot de dominerende dagligvarekjedene i Europa. Hun mener de driver et skikkelig spill med ulovlig prismanipulering, krysssubsidiering og handelsbarrierer.

Det som har stått nasjonalt er at matpriser i Europa fortsett å øke, og har nå nådd et nivå som er høyt i historisk perspektiv på en rekke markeder har tatt siden toppen for rundt to år siden.

Verre i Norge? Ingen steder i Europa er kjedenes makt over matmarkedet større enn i Norge. Fire store kjeder står for over 90 prosent av salget her i landet. Norge er verdtig fra Sverige og Finland, mens de fem største kjedene i land som Spania og Italia har rundt 50 prosent av markedet.

Forbrukerrådet er derfor meget fornøyd med at bransjen nå går nærmere etter i sømmene.

– Det er et europeisk fenomen at dagligvarekjedene nå blir lagt under lupen. Det er god grunn til å være bekymret også i Norge, sier Gro Tveit Andersen, under-

direktør i Forbrukerrådet. Det er ikke et utvilsomt spørsmål å stille om det faktisk er verre her i Norge, sier hun. Tveit Andersen er glad for at regjeringen her hjemme har vært så å kjempe nå den gjennomsnittlige utbetalingen av styrkeforholdene i verdenskjeden for mat i som skal bidra til å øke konkurransen, samt sikre forbrukerinteressene og en tilfredsstillende samfunnsøkonomisk kontroll, heter det i Soria Moria 2-erklæringen fra regjeringen.

Sjulte pengestrømmer Mat- og landbruksminister Lars Petter Bergh har sagt at det i dag går mellom seks og åtte milliarder kroner i skjulte pengestrømmer i matvarebransjen. Det kan disse seg om skjulte leveringsavtaler og avtaler, bonuser, gebyrer og betaling for hyllplass.

Det akkurat at noen av Norges rikste har bestilt disse formene på å selge matvarer, har ikke lagt noen demper på ønsket om å granske bransjen. Ikke bare blant politikere og forbrukere, men også blant bondene som mener de ikke får godt nok betalt av matindustrien, grossister og kjeder.

– Konkursmelding har fått negative med seg siden 2005. Men nye typer på et format ikke har vært utfordring, sier Tveit Andersen, som etterlyser kjedenes

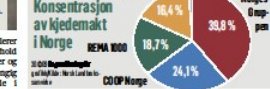
DISKONJEMME BERT? Carrefour er en av de største supermarkedkjeder som er blitt for mildere av markedsmakt. Kampen mot kjedemakten innen matvarer fortsetter nå i hele Europa. Foto: Bloomberg News

Konsentrasjon av kjedemakt i Europa

Samlet markedsandel til de fem største matvarekjedene i hvert land

Konsentrasjon av kjedemakt i Norge

mer aktiv pådrivervrolle. Forbrukerrådet mener også kjedene må ta hensyn til mer alvorlig.

– Matvarekjedene mangler i dag tilknytning til forbrukerne, sier Tveit Andersen.

.....
annons@ann.dn.no

ansvarlig ansvar for å levere et godt utvalg med varert og sunn mat til en fornuftig pris.

– Slik det er i dag virker det som om leverandere konkurrerer mer om kjedens gunst, enn forbrukernes gunst, sier hun.

Strammer til skruen EU-kommisjoner Fischer Boel

varer nå at Brussel vil granske kjedemakten innen matvarekonkurransen nærmere, og waler tettere samarbeid mellom de nasjonale konkurranse- og

forbrukermyndighetene. Hun oppfordrer også forbrukerne til å si i bruk internett aktert for å sammenligne priser.

Strangere regler kan bli resultatet, blant annet forbud mot krysssubsidiering og skjulte bonuser. La til som Fischer og Soria Moria har tatt dag regler på dette som er strengere enn i Norge.

Bare de siste ukene er matvarekjedene kommet under pres:

• I Frankrike er nå av de største matvarekjedene blitt for diskriminerende behandling av leverandere. Planlagt misbruk av markedsmakt.

• I Sverige sier landbruksminister Rickard Eriksson at han minsker kjøpene for ulovlig prisramarbeid. Han vil splitte opp lan.

• I Danmark er granskningen av kjedemakten intensivert etter EU-kommisjoner Fischer Boel utspill. De fem største kjedene har her knapt 70 prosent av markedet.

• I Storbritannia innføres nå en

77 Det er et europeisk fenomen at dagligvarekjedene nå blir lagt under lupen
Gro Tveit Andersen, Forbrukerrådet

IPS - ditt lokale byggkjennerutvalg
- ditt lokale byggkjennerutvalg
- ditt lokale byggkjennerutvalg
77 - + 48 88 57 73 73
www.ips-tryk.no

Godt lederteam inkluderer ulike typer ledere. Det er en utfordring å sette sammen slike team. Vår erfaring er at DN er en god kanal for å nå de beste kandidatene til gode lederteam.

Jan Tveit, Partner, Headvisor

Kontakt annonseavdelingen på annons@dn.no eller 22 00 10 75

Fra Soria Moria 2:

- ”Bidra til å videreutvikle nøytrale informasjonskanaler for pris og kvalitet, for eksempel gjennom flere **prisportaler.**”
- ”Gjennomføre en utredning om styrkeforholdene i verdikjeden for mat som skal bidra til **åpenhet** om **innsyn**, samt sikre forbrukerinteressene og en tilfredsstillende samfunnsmessig kontroll.”

Samfunnsansvar

- Matbransjen dekker basale behov hos forbrukeren
- Bransjen må derfor utvise åpenhet slik at forbrukeren kan ha tillit til den
- Tillit:
  - Troverdighet
  - Innsikt
  - Åpenhet

A photograph of a brick wall with a large, dark, jagged hole in the center. The hole is filled with a dark, textured material, possibly charcoal or ash, and has several cracks radiating from it. The word "Åpenhet!" is written in white, bold, sans-serif font across the center of the hole. The bricks are reddish-brown and arranged in a standard pattern.

Åpenhet!

(C) WWW.PHOTOSHOPSTAR.COM

FORBRUKERRÅDET

Takk for meg!

forbrukerportalen.no